

LA REVISTA

SUMARI:

Les dues posicions del Catalanisme, *per Martí Esteve*.—Festes de Ritme i de Dances, *per Alexandre Gali*.—Moralitats i Pretextos, *per J. M. López-Picó*—L'exposició de construcció cívica, *per J. M. Tallada*.—Meditacions sobre l'Arquitectura, *per Joaquim Folch i Torres*.—D. Miquel de Unamuno i els Jocs Florals de Ciutat de Mallorca, *per Guillem Fortesa*.—Lírica Catalana: De l'absència, *per Josep Carner*, Al Rvnt. Sr. D. Miquel Riu en sa presa de possessió de la Parroquia de la Puríssima Concepció de Vilanova: 27 Juny 1916, *per Joaquim Ruyra*.—Lírica Francesa: Himne a la Mort (Pierre de Ronsard), *per Joàn Arús, trad.*—Marginals: El Noticiari d'En Torralles, *per Nicolau d'Olwer*.—Lletres: «Noves Cançons» de Joàn Arús, *per Carles Riba*.—De re literaria, *per Alfons Maseras*.—Dietari Espiritual.

BARCELONA

MCMXVI

Núm. XX

ANY II

SUMARI DEL NUMERO 19

El Nacionalisme contemporani, per *A. Rovira i Virgili*.—L'idealisme en la ciencia del llenguatge, per *Manuel de Montoliu*.—Musicalitat, per *L. Nicolau d'Olwer*. -- Qüestions de llenguatge, Tocom, per *J. Ruyra*.—Lírica Catalana: La passió cruenta de Santa Agnès, per *Llorenç Riber*.—Lírica Anglesa: La Balada d'Oriana, trad. de *Josep M.ª de Sagarra*.—Lletres: Literatura de la guerra, per *J. M. Lòpez-Picó*.—Teatre i Natura, per *J. Farràn i Mayoral*.—Exposició Margarita Nelken a ca'n Parés, per *J. F. i M.*.—Dietari espiritual.

LLIBRES RECENTS

JOSEP ARAGAY

**La Pintura Catalana
contemporània la seva
herència i el seu llegat**

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

RAMÓN RUCABADO

**ELS EDITORS I LA
LLIBERTAT DE L'ART**

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

JOAN ARÚS

NOVES CANÇONS

Portada de Josep Obiols

Preu: Dues pessetes

MIQUEL POAL AREGALL

**LES DONES
DAVANT LA GUERRA**

Portada de Josep Obiols

Preu: Una pesseta

JOSEP M. DE SAGARRA

EL MAL CAÇADOR

POEMA

Il·lustracions de Joan Mirambell

Preu: Set pessetes

JOAQUÍN MONTANER

POEMAS INMEDIATOS

Portada d'APA

Preu: Tres pessetes

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. VII

PARAVLES

POESIES

Preu: Dues pessetes

CARLES SOLDEVILA

PLASENTERIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Dues pessetes i mitja

LA REVISTA

ANY II.	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL	JULIOL 31
NUM. XX	ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS	1916
	Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.	

LES DUES POSICIONS DEL CATALANISME

Demanàvem adés — tot considerant-ho adés i ara essencial per la orientació de la política nacional catalana—que'l crit de revolta cedís sa plaça al crit de lluita nobilíssima.

Es tan diversa la una de l'altra posició com lluny se troba l'afirmació de la negació. Car en propugnar nosaltres per aquesta actitud de lluita, no volem situar-nos en un estat de conservadurisme i de lluita purament defensiva, ni ens desplaui la revolta per ço com ella representa la no sotmissió a un estat de coses present; nosaltres som freturosos d'un ideal plenament afirmatiu; no és essencial per nosaltres l'enderrocament d'unes institucions fossilitzades, sinó això una conseqüència d'una força positiva, tan positiva que no solament informi la nostra constitució nacional, ans també que s'espandeixi universalment, que marqui una intervenció, una fecunda col·laboració, ço és, que esdevingui ço que nosaltres nomenàvem Imperi.

I és tanta la força d'aquest ideal — força gairebé agressiva en sentir-la un poble renaixent i una joventut novíssima — com feble és tota actitud de pura rebel·lió; per ço avui sense escarafalls som posseïts d'un nacionalisme integral; per ço ahir rera'ls menaçadors cops de falç era ocult un gran fons d'humilitat provinciana. Un dels sentits del catalanisme en sos inicis era aquest de la humilitat.—Pensi's, però, que en considerar la situació actual, i ho hem remarcat, no ho fem segons la pintoresca concep-

ció numeral de comprendre-hi tots els catalans, ni tan solament tots els catalanistes.— Un dels sentits, dèiem, era el de la humilitat; semblava una protesta contra tot ço que no fos les petites virtuts casolanes; era una protesta, no contra una aristocrocía castellanitzada, sinó contra tot sentit d'aristocrocía; no era una oposició a un Estat amorfe, sinó una lluita contra tota funció d'Estat. El teatre, tota aquesta literatura on se respira un ambient nomenat d'honrada menestralia, o bé on s'exalça una llibertat tota primària ens dóna aquesta impressió de poruga modestia. Una supervivència d'aquests temps és el tipus d'home que tots coneixem, qui escriu en català només que'ls versos de amor.

Era aquell temps que les masses catalanistes s'alçaven aïrades contra una nacionalitat que se la veia abassegadora dels privilegis de govern; que en les primeres lluíssors d'un renàixer es revoltava contra tota la ficció política; que sentia un malestar i que creia — altres mentalitats espanyoles continúen creient-ho—que foragitats de les esferes de govern tots els qui en elles exercien de paràsits, que regularitzada amb un alt sentit de moralitat l'administració de l'Estat i convenientment descentralitzada aquesta administració, la tasca del catalanisme regionalista era finida.

Fou precís que l'aua del Noucents apuntés perquè fossin concretades en sentit nacionalista i d'intervenció les correnties de revolta catalanista. Fins aleshores no era

la reconstrucció d'una nacionalitat ço que's desitjava; no's volia incorporar valors nous i l'esperit dels nous temps a les energies seculars d'una raça. Era un sentit de disgregació atòmica, d'esmicolament d'un Estat, si es vol; era la protesta contra'l centralisme. En aquest sentit qui s'haguera acontentat de fer esdevenir Barcelona capital de Catalunya en sentit polític, ja que l'altre sentit de capitalitat és insegregable?

El fantasma del centralisme era l'objecte de tota escomesa i per ço quan nous homes volgueren endegar aquestes energies racionals i emmenar-les vers un nacionalisme pleníssim, sortiren veus contra un centralisme barceloní; era, a son entendre, més greu donar a Barcelona les prerrogatives de capitalitat, que l'absorció del centralisme establert i contra'l qual es revoltaven.

Mes nosaltres que sentim el culte de la Patria i som per ço devots de la Ciutat, depuració i concreció de tota virtut i de tota

energía patries, no volem limitar la nostra tasca a una completa descentralització sinó que sentim la necessitat d'una — si així pot nomenar-se—recentració.

Vegi's com és de precaria la persistència d'un poble sense una capitalitat determinada. Vegi's per altra banda com un nom concreta la força de dominació i de civilització d'altres pobles. La cultura àtica, expressió resumida del poble hel·lènic; Roma, nom sagrat d'un Imperi.

També nosaltres en tota conquesta de qualsevol ordre guanyada per Barcelona veiem un grau més de l'ascensió de Catalunya, i en la decadència de Barcelona ploràriem la caiguda de tot un poble.

Veu's-aquí, doncs, les diferències d'una generació que's revolta contra un Estat, de una altra que vol edificar un Imperi.

MARTÍ ESTEVE.

FESTES DE RITME I DE DANÇA

Serí bo apuntar-la i no olvidar-la una teoria pedagògica de «tot jòc». Que l'esperit sigui vigilantíssim i actiu, però únicament per *jòc*. Únicament per Nostre Senyor.

«Els aucells del cel no sembren ni filen...» No hi ha res més alt ni més heroic. Jo, per més que cerqui, per més que depuri les finalitats dels homes, cap altra en sé trobar de més perfecta, de més heroica que aquesta: Que l'home no degui res i ho doni tot de pura generositat, lliurement, sense més joia que'l *jòc* i que fins el sembrar i el filar siguin més de *jòc* que de fam.

Ens hem d'acostumar pot-ser des d'ara a aquesta cosa: el capçal de tota civilització heroica és *tot jòc*, i si aleshores arriba el acabament per tal civilització no deu ésser un mal, puix li passa com al gra de blat: «Si

el gra de blat no's pudreix i mor no lleva fruit.

Que la nostra pedagogia ho sàpiga, i comencem a donar *jòc* a l'esperit. Comencem a obrir l'ànima a no utilitat, a pura estètica, al goig del braç formós que's mou i del bell ropatge sobre'l tors. En Paradís no hi deu haver res millor tampoc.

«Si tosto come l'ultima parola
la benedetta fiamme per dir tolse
a rotar comincio la santa mola;
e nel suo giro tutta non si volse
prima ch'una altra di cerchio la diure
e moto a moto, e canto a canto colse.»

Comencem a assajar, doncs, Festes de Ritme i de Dança. Si no som tots, almenys que se n'adoni alguna aristocràcia.

ALEXANDRE GALÍ.

MORALITATS I PRETEXTOS

Un dia,—un dia només— el poeta i l'estilista feien camí plegats.

I se meravellava el poeta de l'oblit total de les lliçons de gramàtica que li meresqueren d'infant la sobirania escolar damunt dels altres infants a l'hora dels exàmens.

L'estilista sabia i practicava encara la Gramàtica d'una manera inflexible. Feia retret al poeta de mancança de preparació.

I heu's-aquí com s'escaigué que ambdós passessin per davant d'un edifici en construcció voltat de fustes i cordam i amb pilots de ciment i de pedra a les vores.

L'estilista retreia les regles de la construcció gramatical i s'obstinava en recordar enumerativament tots els adverbis, per exemple.

Llavors el poeta li deia, diu:

—Mira, no en parlem més. Jo obeeixo la gramàtica a pesar de no recordar les regles. Soc fidel a l'estructura de la meua llengua. Soc com aquest edifici quan hauràn tret les bastides.

L'estilista, l'home de les bastides, callà, naturalment.

El monarquisme sentimental dels qui fan professionalitat política de lliberalisme és una cosa semblant a l'emoció que retreuen els crítics en parlar de les obres en el sentit de les quals no troben contingut.

Si l'esquirol és a la vivacitat ço que l'abella és a l'activitat, ¿sabríem mai resignar-nos a ser un poble d'esquirols?

De tots els trofeus d'una vida abastament seriosa i activa, sabem alliberar-nos amb

l'enriolament imprevisit d'aquell instant que ascendim a l'imperial d'un tranvía.

Alguns escriptors que negligeixen la seva parla per emmanllevar la parla dels altres recorden aquella minyona insular qui vinguda a Barcelona i en plena grandesa cinematogràfica, escrivía a les amigues i als amics de la provinciana espessor del passeig municipal amb banda de regiment, — (tema aquest de poesia neo-simbolista per esplai dominical de famílies burgeses i poetes decadents)—, escrivía, dic, entre admiratives ponderacions:

¡¡Ja sóc cocotte!!

No creguéssiu mai que en els moments de agitació econòmica o en les lluites polítiques sigui possible desentendre's de les espirituals angunies.

El criteri d'aquets confeccionadors de diaris, no goso dir-ne periodistes, que a nom de *la realitat* reserven les espirituals polèmiques i les honors a la poesia com un recurs d'original d'istiu, pot contradir-se amb l'afirmació d'un poeta qui amb precisió *ben real* ha dit que la poesia: *met au centre de tout comme un écho sonore*.

Alguns crítics, com alguns professors de l'Universitat, després de comentar pintorescament el pensament dels altres, en exposar la propia originalitat, diuen, diu:

—Doctrina de la verdadera ciencia...

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

LA EXPOSICIO DE CONTRUCCIO CIVICA

La civilització moderna és com altra Sfinx que planteja difícils problemes a la humanitat, i de la no resolució o resolució incompleta dels mateixos esdevenen conflictes i mals dels quals en sofrim. Tot i sent menys forts els llaços sentimentals que uneixen els homes, les relacions de decència entre ells s'han fet més vives i ha sigut menester una major concentració de la vida. Naixent així les grosses aglomeracions hu-

manes i amb elles els múltiples problemes que aquesta aglomeració presenta.

Potser el factor físic que més caracteritza els homes d'avui és la velocitat. El nostre viure és més ràpid que'l de nostres avant-passats, i tot en l'utilitatge modern, transport, màquines, mètodes de treball (Taylor) tendeix a donar rapidesa a la nostra acció. Mes la velocitat és una funció de l'espai i del temps, i si per alcançar aquella

velocitat s'ha cercat disminuir el temps necessari per a efectuar una acció, no s'ha oblidat el disminuir l'espai per a, així, poder conservar una mateixa velocitat amb un temps menor. Aquesta disminució de l'espai ha produït les aglomeracions humanes en forma de grans ciutats, produint-se l'aglomeració no sols en sentit horitzontal, sinó també en sentit vertical (rasca-cels a New-York).

Els transports han contribuït a facilitar la vida d'aquestes ciutats i si'ls tramvies, metropolitans i ferro-carrils afavoreixen la extensió horitzontal, no hi ha dubte que'ls ascensors han fet possible l'exageració de la verticalitat.

Mes com hem dit abans, el fet de l'aglomeració de grans nuclis humans planteja multitud de problemes, principalment d'higiene i benestar, i per a resoldre'ls han nascut dues orientacions, revolucionària la una, reformista l'altra; corrents, no obstant, que encara que segueixen diferents direccions, pot dir-se que tenen un mateix origen i una mateixa finalitat.

Un d'aquests corrents, reaccionant contra els excessos de l'aglomeració, vol construir ciutats noves, ciutats ideals: és el moviment de les ciutats jardins. L'altre corrent, trobant-se amb el fet de nostres ciu-

tats actuals, cerca d'introduir en elles aquelles reformes que, suprimint-se els defectes, tendeixin a acostar-les cap al tipus de ciutat ideal: és el moviment de Reforma de les ciutats.

Tots dos moviments tenen un caràcter integral, tots dos comprenen el millorament de aquells defectes de tot ordre amb què estàn tarades les modernes ciutats. No és sols el millorament de les condicions higièniques de la vida ço que's cerca: una major salubritat, més aire, més llum, espais lliures; sinó que junt a això porten incorporat el sentiment estètic tan allunyat de nostres grans aglomeracions urbanes amb llurs carrers en reticul amb el domini casi absolut de la línia recta. I fins la justícia, bon xic malmesa en nostre règim de propietat individual de la terra, vol en les noves organitzacions donar un grau més d'harmonia a l'obra de conjunt, establint mides que impideixin que vagin a mans dels ociosos riqueses que no han sigut per ells creades, sinó que són degudes solament a la força social.

Un resum d'aquest moviment, una crítica de l'actual, una visió del futur, ço és la Exposició de construcció cívica.

J. M. TALLADA.

MEDITACIONS SOBRE L'ARQUITECTURA

LA CONVIVENCIA

IV

Donàvem com a un dels senyals de vitalitat del còs arquitectònic, el de la seva relació amb les circumstancies, el de la seva compenetració i aliança amb ço que existeix al seu entorn, i fèiem derivar d'aquest corrent de comunicació de l'arquitectura amb les coses, el dret d'ingrés d'ella en els reialmes del vivent.

Perquè la vida és justament un exercici de relació constant, de comunicació, de limitació activa. L'abstracte cau en el món i hi fa forat i resta com una illa morta en el mar palpitant d'escumes, o com la pedra que cau en la prada, que deixa erm de tota vegetació l'espai que ocupa. Al revés, ço que és viu, millor que caure podríem dir que ingressa, que se suma, i s'al·lia amb ço que palpita al seu entorn, encadenant amb mil·laçades de relació, la seva presència, amb la de les coses del voltant.

Aquesta és, essencialment, la vera posició de l'arquitectura en el món, i el còs constructiu a l'ésser promogut a realitat hi deu anar proveït d'aquesta facultat de convivència, car si altrament, no passa d'ésser un còs abstracte, una plasmació espiritual o cerebral, seràn suprimides d'ell les possibilitats de la immortalitat que's contenen solament en el fet d'una facultat intrínseca de vida, amb totes les boques obertes per a nodrir-se de ço que té al seu entorn.

Aquesta facultat és la que porta en si la matèria i és ella la que reb de les circumstancies el sistema d'organització que la porta a l'estat superior d'obra arquitectònica. El monument és fill directe de la realitat de la vida, és el resultat de la facultat intrínseca de la matèria posada en relació amb el món. Ni passiva ni avassalladora, simplement harmònica, el desig de convivència disposa els membres del nou ésser constructiu. L'aresta per amor al vent, la vessant per amor a la neu, el gran finestral per amor a la

ombra, la petita finestra meridional per amor al sol, l'arquitectura és una continua condescendència gentilíssima, i a canvi de ella envers les circumstàncies, les circumstàncies li donen forma, i el sol li daura les gracies i la boira li embelleix i idealitza la seva presència.

L'arquitectura és una suma d'actituts, dèiem, i cal afegir ara:—Una suma d'actituts de convivència, una serie d'actes d'harmonia, una aliança constant amb les coses que donen to al món. El ser viu nodrit dels medis exteriors, i així ella s'assegura la subsistència i així esdevé immortal.

Aquesta és la llei veritable de l'harmonia arquitectònica, i el fonament de la seva bellesa. Tota oposició a aquestes lleis, produiria una lluita, i tota lluita un desacord. Direm que la lluita és una cosa bella?... De acord, però l'interessant no és que en el món hi hagi coses belles, sinó que sien belles les coses que en el món són necessàries i indispensables. El que cal per això, no és pas el que els homes se preocupin de fer bellesa, sinó de exaltar les coses que són a categoria bella, i tot el que no sia això són atacs d'histerisme.

L'art és la excel·lència de la vida, l'ascensió del mal a una categoria espiritual, i és aquesta realitat excel·lida de les coses i no el treball d'excel·lir-les ço que té interès, ço que realment guanya la immortalitat. Miquel Àngel no és immortal per que ja fa dies que és enterrat. Ço que és immortal són les pedres vivificades per ell: ho seràn mentre la pedra no's torni pols.

Ai, arquitecte, si hi pensessis una mica en que el teu monument dóna el lloc de la teulada al sol i a la lluna, ja t'arrepentiries prou, davant de tant magestuosos espectadors dels teus finals de capçalera i dels teus pinacles tristos! Alces les cases pensant que no tens res a sobre ni a l'entorn, i cada dia passen les estrelles, i les muntanyes fan la sardana al voltant de la teva obra trista, feta de ciment cerebral. No en va el vellut de les pinedes creix sobre el lloc dels toçals

llunyans, i el sol daura la peluça avellutada estesa sobre les suaus ondulacions de la serra. Déu ha fet les coses germanes, i ha donat, a cadascuna amb la vida, el medi de la vida, que és la facultat de conèixer; i et marvelles de la bellesa de la natura, sense pensar que la teva obra hi pot ingressar i que una teulada besada per la lluna, i una motllura feta perquè hi jugui el sol, és com la peluça dels pins que Déu va posar a les muntanyes per a fer del món una obra harmònica.

Cal no oblidar res, perquè tota la realitat existeix per a aconseguir una harmonia suma.

Els astres i els vents, la llum i la calor, l'aigua i el foc, són els col·laboradors de la teva obra. Ets el mestre d'aquests músics que toquen desesperadament sobre la terra, i cal que de tots els seus sons ne facis un acord. Pensa quan te posis a la feina, que ingresses en el món una cosa més, i per a fer l'obra no rumiis. Agafa la matèria amb un grapat i posa't al centre de la natura i de la vida, amb el braç alt, perquè les coses exteriors passant damunt d'ella li donin forma, i quan això sia fet, fes que el monument en joc doni a les coses una nova sabor de vida, una calor d'humanitat, com el que dóna la casa llunyana del paisatge, amb els ulls de les finestres i la boca rienta del portal, o el que dóna la catedral massissa, a les verdes prades del nord, alçant la seva esquella en la finor transparenta de les boires, o el que donen als anells graciosos de la costa mediterrània, les línies precises del temple grec.

I això perquè la casa és el paisatge, i la catedral en la prada del nord, i el temple grec en la costa mediterrània hi floreixen com un arbre. Són una suma de circumstàncies excel·lides, la síntesi humana del paisatge, i per això són immortals, perquè la seva vida és una floració a la que mil arrels obscures aporten la substància.

JOAQUIM FOLCH I TORRES.

D. MIQUEL DE UNAMUNO I ELS JOCS FLORALS DE CIUTAT DE MALLORCA

I.—CÀSTIG

La ràfaga de sinceritat que el pensador basc D. Miquel de Unamuno ha proporcionat a la festa *Floral-Tramviària* que s'acaba de celebrar a Ciutat de Mallorca permet i quasi obliga a que se'n faci esment.

Mai els mallorquins no agrairàn prou a don Miquel de Unamuno la seva intervenció en tal festa: quan el *neci* dóna lloc a que el *prudent* parli, el *neci* com que quedi justificat. La *culpa* pot ésser oportuna si determina un *examen de consciencia*. El parlament de D. Miquel de Unamuno té totes les característiques d'un convidament a un *examen de consciencia*.

Quan a un el conviden a examinar la seva consciencia en el moment mateix que està pecant, li solen sortir els colors a la cara. El millor elogi, doncs, que es podria fer dels senyors que se sentaren a la dreta i a l'esquerra de D. Miquel de Unamuno seria dir que no pogueren dissimular l'empagament a l'escoltar-lo.

Cap honor no s'ha donat ni a la nostra llengua ni a la llengua castellana. Cap gloria no s'ha tributat ni a les nostres lletres ni a les lletres castellanès. Perquè la nostra llengua fou posada en lloc inferior. I fou en llengua castellana que es demostrà l'absoluta superfluitat de l'acte, en el precís moment de consumir-se. I els mallorquins mereixíem aquest càstig perquè entre tots no sabérem contenir aquesta tan ridícula com desorientada envestida.

II.—MALLORCA I CATALUNYA

No crec que cap dels organitzadors, mantenedors i espectadors d'aquesta solemnitat flouresca s'hagi sorprès de veure que D. Miquel de Unamuno se dirigís a Mallorca considerant-la com a un troç de Catalunya.

La idea de la Nacionalitat de Catalunya no és idea que tingui gaires campions a Mallorca. Estic segur que molts mallorquins — la major part — han adoptat davant del problema català parlamentari una actitud de neutralitat despectiva, com si fos la cosa més externa a la seva convenient política. Així es deu agrair immensament a D. Miquel de Unamuno que hagi fet sonar el nom de Catalunya en el moment i en el lloc on tal vegada se'n volia prescindir. No sé perquè ha

de trastornar a Mallorca el nom de Catalunya, que és el nom de la seva essencia. No sé perquè s'ha de envanir Mallorca exaltant els artificis que l'allunyen de la seva natural trajectoria.

D. Miquel de Unamuno, encara que no doni a la paraula Catalunya un sentit tan ample com el que caldria, reconeix que Catalunya té una ànima propia i que Mallorca està dins l'ànima de Catalunya; i de segur que D. Miquel de Unamuno no ha notat del tot aquesta absència de compenetració que hi ha encara entre Mallorca i Catalunya, ja que de donar-se'n compte hauria repetit aquella frase que Cervantes posa en boca d'un de sos personatges de la exemplar novel·la *La fuerza de la sangre*: *No és bien que pugneis por apartaros de los brazos de aquel que os tiene en el alma*.

III.—DIVERGENCIES

No essent català D. Miquel de Unamuno, no és d'estranyar que tingui de Catalunya un concepte més limitat que nosaltres, i de aquesta distinció de concepte no és d'estranyar que neixin algunes divergencies entre ell i nosaltres. Demuestra D. Miquel de Unamuno que és bon espanyol quan se preocupa del problema català i li concedeix cabdal importancia. L'esperit del Sr. Unamuno, però, és més condescendent que el nostre: admet desfiguracions notables en les llengües de les regions que formen la Iberia --no parlem de nacions, que no n'admet més que una—; admet també, entre'ls elements que integren un municipi, la superioritat dels veïns sobre els naturals, ja que afirma que un batlle quan parla ho deu fer en nom dels veïns i no en nom dels naturals.--Se refereix al cas de quan el batlle de Barcelona parlà a D. Alfons XIII en català. Un batlle crec jo que sols té dret a parlar en nom dels naturals, perquè estimo que els veïns no representen cap valor fins que espiritualment se considerin com a naturals d'allà on resideixin. Un veí d'un municipi que critiqui o murmuri o insulti els naturals, o ofengui sos sentiments, podrà tenir la llibertat, si es vol, de expressar la seva opinió, però el batlle quan parli tindrà la obligació de fer cas omís de tal opinió. Un veí és una cosa accidental i perjudicial si no harmonitza espiri-

tualment amb els naturals. Si harmonitza espiritualment amb els naturals, llavors esdevé una honor per a la ciutat o poble on viu, i seria quasi un desaire el no considerar-lo també com a natural. De manera que un batlle ha de parlar en nom dels naturals, que són els qui primerament tenen dret a esculturar la fisionomia de son poble.

Un consell del Sr. Unamuno que mai seguiré i que no voldria que seguís Catalunya és aquest de conquerir la llengua castellana i catalanitzar-la a imitació del que diu que han fet els bascs. Aquest consell quasi és anàrquic. Molta més fortitut cal a un poble per a conservar la seva propia llengua que per a conquerir-ne una altra. Conquerir una

llengua que no oposa resistència a ésser conquerida és cosa que no sedueix gaire a un poble viu i enèrgic. A més la llengua catalana és d'una categoria superior a la de simple condiment de la llengua castellana. I a més la llengua castellana no necessita condiment, per a ésser gustosa. I encara que les biblioteques de La Haia estessin farcides d'obres escrites en castellà, nosaltres hauríem de parlar i escriure en català perquè abans que les biblioteques de La Haia és la puresa del nostre cor i la fidelitat de la nostra ànima amb ella mateixa.

GUILLEM FORTESA.

11-Juliol-1916.

LIRICA CATALANA

DE L' ABSENCIA

Canta l'ocell en l'arbre que degota,
un poc de sol en el brancam rellú;
l'ànima meva s'ha perduda tota,
ni jo la tinc ni l'ha trobat ningú.
L'ànima meva s'ha perduda tota:
¿vindrà la nit en el silenci bru?
Dels tells florits deu caminar dessota
i va a l'atzar per si et trobés a tu.
Per conortar mon dol, de tes parpelles
les gotes estrefàn el plor seguit;
i diuen els ocells amb cantarelles:
—Millor que no et retorni l'esperit.
No li badis portell ni finestrelles.
que ella no et sigui arràn mateix del pit

JOSEP CARNER.

Al Rvnt. Sr. D. Miquel Riu en sa presa de possessió de la Parroquia de la Puríssima Concepció de Vilanova: 27 Juny 1916.

A poc a poc des del Montseny altívol
heu davallat a la frescal marina,
oh bon pastor, que aneu de pleta en pleta
allà on la veu del majoral us crida.
Sigui-us plaent el vostre nou estatge,
que amb el seu nom l'Immaculada abriga.

Vós, que heu sentit les musicals fontanes
que cascaden entre faigs i alzines,
vós, que heu llucat la maravel·la dolça
de gerdes valls ocultes entre cingles
i que les boires montsenyenques véreu
com esperits ultra-passar les timbes;

vos, que. més tard, de Sant Llorenç, el màrtir,
l'altar vetust devotament servíreu
i haveu gaudit de palau al dimora
dins del país de les pomposes vinyes
¿enyorareu les encontrades belles,
que haveu deixat i hi girareu la vista?
Suspirareu per la muntanya llunya
i el pla i la mar us donaràn tristícia?

Jo no ho crec pas. Enlloc del món es troben
les amplituts dels horitzons marítims,
enlloc l'arena d'or d'aquestes platges,
que les onades broden, fent-se artistes.
Aquí tot parla de blavors serenes.
Els flocs de neu s'hi són tornats gavines.
Enlloc el cel es reflecteix més voltes,
ni dóna el sol més esplendor als dies.
I la ramor de la ressaga eterna,
que els aires omple de constant música,
guanya els sentits i va educant les ànimes
al noble to i a la cadència rítmica.

Per tot arreu les humanals miseries.
pastor de Déu, heu de trobà espargides:
la llebrosia del pecat, les llàgrimes,
que sempre en són el natural seguici;
més l'influència de la mar augusta
posa en els cors unes sentors tan fines,
que fan més dolça al goridor sa tasca
i a la bonesa paternal l'inclinen.
Si els mariners tenen les mans rasposes
del frec dels remes i les banyors salines
i són tal volta de paraula dura,
d'aspecte fosc i de mirada esquiva,
de part de dins són amigals i tendres
i guarden coses que a la fè els inviten.
L'espai immens, les escumoses aigües
parlen de Déu i sa grandor prediquen.
Mitja paraula... i aquells homes tal volta
de genollons per adorar caurien.

Posi, senyor, Jesús al vostre llavi
aquella veu, que pot donar-los vida.
Sigueu el pare de la gent costera,
torneu vos mel per a la gent marina.
Cap a l'escala de Jacob porteu-los...
No en són tan lluny com llur posat indica.

Oh bon pastor, que aneu de pleta en pleta
allà on la veu del majoral us crida!
Sigui-us plaent el vostre nou estatge,
que amb el seu nom l'Immaculada abriga.

J. RUYRA.

LIRICA FRANCESA

HIMNE A LA MORT

(PIERRE DE RONSARD)

Avui ja, mon amic, no és fàcil de trobar
un argument novell que el pugui hom glosar,
suau damunt la lira, vibrant sobre el clarí:
als ancestrals la Musa deixava'ls-ho tot dir,
de guisa que a nosaltres avui no ens resta més
que la desesperança d'estalonâ els primers
i rera les petjades que van signant llur pas,
seguí el camí que els duia d'aquí fins al Parnàs.

O, mon amic! Puix sóc de temps assabentat
que ni una font incòlume en el món no ha restat,
em plau, per mitigar ma set insaciada,
d'anâ en cerca d'aquella font ignota i sagrada,
qui és vora un riu intacte que, murmurant, es perd
dins un verger frondós, divinament desert;
d'aquella font que el sol no mai ha coneguda
i a on les aus del cel, amb llur boca torçuda,
no s'abeuraren mai i on els pastors no han
mai conduit el pas de llurs ramats. I tan

goludament beuré d'aquesta aigua donzella,
que tost modularé una cançó novella,
una cançó tan dolça que la voldrà redir,
després que serem morts, els segles a venir.

Seguint aquesta ruta, de nul poeta antic
seré deutor, per causa de l'himne que ara dic.
Ara m'és grat, amic, de fer per tu remar
mos propis rems, alloure, damunt ma propia mar
i d'envolar-me al cel per una via rara,
dient-te de la Mort el cant no dit encara.

Es una gran Deessa la Mort, i mereix bé
mon himne, puix que als homes ella fa tant de bé.
Encar que sols ens fos lliberació de penes
i de tants danys dels quals són nostres vides plenes
i no ens portés a Déu, el Sobirà Senyor,
també perxò ens fería un amorós favor;
perxò l'hem d'apel·lar nostra Mare amigable.

Quin hom, si no és tauper de seny i miserable,
no sent, com unes ales, l'ardent aspiració
d'abandonar la ergàstula del còs? D'igual faisó
que el pobre presoner qui dia i nit soporta
en les mans els grillons i en els tormells la forta
cadena, i s'avalota de goig el jorn que es veu
defòra la presó, per llei parella de
regositjar-se l'home quan la mort li deslliga
el llaç que aquí la seva mísera vida lliga,
i el torna a llibertat.

Hom no sabria veure
cap cosa nada que no fos, per lògic deure,
subjecta a son treball: no sols nosaltres, no,
els homes, fills de la miseria i el dolor:
el sol també, la lluna i els astres de l'espai
fan amb esforç llur cursa no interrompuda mai.
Mou amb treball ses ones el mar, perennement;
la terra, així com una matrona en pariment
qui dóna al mon sos fills a costa de dolor,
no sens treball ens dóna sos fruits a la tardor.
Aixís ho volgué Déu, qui l'Univers domina,
i Ell sol fuig al treball que la raça mesquina
dels homes en la brega enervadora abat.

No és, doncs, ben fat o, encara millor, ben malanat
l'home qui tem la Mort i va dient ensems;
jo no puc resistir la vida per més temps?
Còm no fariem mofa de veure un combatent
qui entrant al camp ja fos en descoratjament
i ans de la lluita el cor tingués més fret que el glaç
veient tan solament de l'enemic la faç?
Quan un home és llançat damunt la mar revolta
és el millor, després de molt lluitar, la volta
al país que deixà i al pacífic ribatge?
Quan l'home està resolt a prosseguir el viatge
no deu abans de l'hora, per retornà a l'hostal,
deixà el camí de sobte sense arribà al final.

Còm ta potencia, o Mort, és gran i és admirable!
Res en el món per tu no es pot dir perdurable.
Com més pel fons del riu les ones van rodant,
l'una empenyent a l'altra fins ésse'al mar gegant,
així el temps s'escola i l'avenir segueix
la petja del present, que son lloc li cedeix.
Ço que fou torna a ser; tot corre com el riu
i res no veu de nou l'esguard contemplatiu;
la forma mor; trasmuda's i el temps la fa reviure;
d'aquest canviament al món en diem viure
i morir, quan la forma en una altra se'n va.
Així, o Mort, amb Venus la Natura trobà
mitjà de fer durable, diversa i llargament,
la materia que tu després ens vas prenent.

Però l'ànima nostra és immortal: ni un lleu
canvi sofreix; i resta sentada prop de Déu,
eterna ciutadana de la eterna Ciutat
que ella en son còs havia tant de temps esperat.
Jo et saludo, joiosa i benefactora Mort,
dels dolors postrimers medicina i confort,
i et prec que quan mon hora final vinguda sia
no em deixis decandir llargs jorns en malaltia,
sofrent dins el meu llit; i puix que cal morir
fes que la mort em sobti a l'hora del patir
o que en honor de Déu o del meu Rei en guerra,
caigui ferit de mort, els peus damunt ma terra.

JOAN ARÚS, trad.

MARGINALS

EL NOTICIARI D'EN TORRALLES

Res més eixut ni de mal llegir que els *cronicons* escrits segons les regles. Una serie de dates cronològicament ordenades i al seu costat la indicació d'un fet, tan esquemàtica que possible; impersonals, inanimats són els cronicons models, obra de monjos erudits, rebuscadors de pergamins a l'arxiu i al *scriptorium*.

Al costat de l'especialista, però, hi ha hagut sempre l'aficionat. Els cronicons del bon burguès que «no estava imposat de la rigor dels mètodes», són els únics que podem llegir. Entre mig de l'obra se'ns hi transparenta l'autor, i sempre serà l'home el que més interressi a l'home.

Exemple d'analista per afició és el ciutadà de Vich Joan Torralles (1) qui, segurament cap a ses velleses aplegà un seguit de notícies de l'any 1365 fins el 1427. La idea que governa son recull és de provar «com los antipassats nostros, tot temps de lur vida, han passades grandíssimes tribulacions, necessitats e miseries». Per o no més tracta que de fets calamitosos: guerres, terratrèmols, fams, morts, epidèmies. En Torralles sentia una dominant inclinació a totes les coses desagradables.

El seu temperament pessimista, porta En Torralles a ésser maldient i malfiat com un pagès. Els cavallers traeixen el rei, els cardenals traeixen el papa, els consellers consellen la ruïna del país, els moneders baten falsa la moneda...

Ell està descontent del rei En Pere i del seu «entourage». *No ho soferiren los bons reys ne los bons vassalls passats!* exclama al dir que'l *Cerimoniós* refusà combatre amb la gent de l'infant de Mallorca, *que donà gran damnatge en lo regne*. Més enutjat, però, està encara amb el rei En Joan, fent-se res-ò de la veu popular que veia en l'*Aimador de la Gentilesa* i en la seva esposa, la dolcíssima Yolanda, uns reis malbaratadors i fins tirànics. Així repeteix les veus més inversemblants i absurdes. «E lo rei e lo duc ajuntaren tot lur poder e hi anaren e no foren bastants de trer-los de la terra (els escamots d'armanyaguesos, en 1389) fins la darrera setmana del mes de març, que ells mateixos se en volgueren anar, e açò per tal com *la trayció era en la major partida dels cavallers de Catalunya. E puy per avant-diables portaren-se'n lo vescomte de Rocabertí, qui les havia anades cercar en França e les havia pagades per lo rey, que vinguessen en Cathalunya, per tal que la destruïssen*, e de fet se faera, sino que la terra no ho volch consentir. *E açò feya la regina per tal com la terra no li volia donar tot quant ha-*

via».—Una reina que vol apoderar-se de tots els cabals del poble, un rei que ell mateix es paga enemics que li invadeixin els estats... no més que el diable, enduent-se'n el mitjancer de tractes tan desbaratats podia acabar dignament la farsa! Les potestats infernals, però, sembla que no en tenien prou d'un vescomte, i En Torralles insinúa que feren més alta presa. A 2 de juny de 1391, divendres (dia de bruixes havia d'ésser) «lo rey En Johan era en Empurdà, e après dinar anà a caça, e quan fo en la caça morí, sens que no feu ordre de christià ne confessà. E açò se diu li venc per lo gran damnatge que havia dat en la illa Mallorca, de que havia trets duents milia florins».

La religiositat d'En Torralles, doncs, trespassa els límits de la superstició. A més, l'obsessiona el miracle, el veu a tot hora, i fins els crims se li tornen miracles. En l'any 1391 a 5 d'agost, diu, «se mogué gran avalot en Barchinona contra los jueus, en tant que tots se havien a batejar o a morir. E tots se batejaren, sino alguns que hi moriren, qui foren qualque ccxxx. e tot lo call fo barrejat. E semblant se'n barrejaren molts per tot lo regne d'Aragó e per tot lo regne de Navarra e de Castella, e açò fo assenyalat miracle que Nostre Senyor hi mostrà.»—Així no ens estranyaràn les seves exclamacions i reticències, quan el dia de Corpus de 1396 veié a Pisa «que hi segaven e batien e metien blat per les eres a honor de la fe sancta. Perquè us dic que a la forca vaja lur christianisme e lur vida! Les virtuts son sanctes, e la terra bona, e les gents males».—De poc s'esverava el nostre bon Torralles. De més crespes devien succeir-ne, que s'inventés allò de *Roma veduta, fede perduta!*

Mentres Catalunya estigué identificada del tot amb els seus monarques, és difícil de trobar en la literatura l'expressió neta del patriotisme, que vé confós amb els sentiments de lleialtat i d'entusiasme per la Corona. Però En Torralles, que ja sent d'una manera molt diversa, sab oposar-nos el pensament de la nació, de *la terra*, al pensament del rei. A l'agost de 1394 «lo rey don Johan partí de Barchinona ab galeras e altres fustes e anà-se'n a Portfangós, donant fama que iría conquerir la illa de Sardenya, de que tota *la terra era molt alegre*, e fou-li feta gran honor en Barchinona quan se recullí. Puy... la anada romàs, que no se'n feures, de que *la terra fo molt descontenta*».

Minvant la confiança en els reis, creix i s'afirma la confiança en el poble, en la força i en l'art dels catalans. Ells «qui faeren maravelles» derrotant, tres contra vuit, els sards, qui «ab moltes cordes e ligams que havien aparellats se havien deixat dir que penjaríen los ca-

(1) E. MOLINÉ I BRASÉS, «Noticiari català dels segles XIV i XV». En el «Butlletí de l'Ateneu Barcelonès» (núm. 5, pàg. 211).

talans e que lurs menjarien lo fetge»; ells, que burlant tota vigilancia, tregueren fóra d'Avinyó el Sant Pare, de que «tots los cardenals e la ciutat de Avinyó foren molt enujats, que no saberen què los hac devengut, e conagueren que catalans saben tractar faenes com és mester».

Bon català En Torralles, bé que no malparli de la casa d'Antequera, no és deixa de dir que la nova de la mort del rei En Martí de Sicília, (1409) esperança de la dinastia nacional, *fo la pas mala nova que podia esser per tot lo regne*.

El sobri estil d'En Torralles assoleix la energia d'un aigua fort al descriure escenes apocalíptiques com el «diluvi de plujes e de vents» de 1373 o les «grandíssimes fams» de 1374.— «En molts lochs no menjaven sinò pinyols e serves e copols de glans, e les gents anaven cridant de nits... (*de nits!* i per què no de dies? per tal d'ensombreir més la pintura)... anaven cridant de nits per les ciutats e per les viles ¡fam! e pogrets haver una bella fembra per un troç de pa. Moltes gents morien de fam, e no roma-

nia ort ni bruguera a trencar, ne molins a robar... e tothom anava mort de fam, e de tota res era gran crestia...»

Estranya sensació la del cronista, quan a la inesborrable imatge de les multituds famolenques se li unia ja la tangible realitat de sa vellesa! Al menys, quan la fam ell era jove... «e pogrets haver una bella fembra per un troç de pa...» i ell de pa bé'n tenia!

Heu's aquí la darrera nota (1427):

«E més prop Mer a un loc a qui diuen Loret, ahont se feren boques qui lensaven pedres y aigua ab terra, tan alt com arbre qui hi fos, e lensava tan gran pudor que molts qui tal volien veure hi moriren, e si aucells volaven sobre dites boques tornaven morts en terra, e si mil hi anassen e volien molt veure, hi morien».

Amb quina punxada d'horror no es gravarien en la memoria d'En Torralles aquestes visions mil·lenaries, que escrites al cap d'anys i llegides al cap de segles, avui ens donen encara una esgarrifança dantesca!

L. NICOLAU D'OLWER

LLETRES

NOVES CANÇONS, de JOAN ARÚS.—Sabadell MCMXVI.—*Notes al marge*.

De tres llibres, el terç, i el més madur. No del tot madur, però: el bell pom té encara clapes de verdor rebels al costat de l'or conqueridor i saborós, i esvaint-s'hi endins. Un altre istiu caldrà que la mà esperi un dia més de sol a collir; ara, l'haver estat febles a la temptació, ens fa pagar les tres mossades de sucre amb una d'acidesa.

Això no hi vol dir res, però s'havia de dir.

* *

Noves Cançons és un llibre errabunde, d'una tranquil·la independència: a la manera d'aquells caminants solitaris que trobem pels camins, amb la cara que porta l'aire de tantes de gents, qui sab d'aon, sense que perxò s'assemblin a ningú, i que diríem que van vestits amb els retalls de tantes de vides, sobre la seva vida propia tan ben cosits!

* *

Hi ha poetes que del concepte van al vers i a la paraula: aquests són, de la paraula, els creadors, a través d'una tortura sovint. D'altres, del vers van al concepte: aquests bé poden ser els maleits per Carducci: «Odio il verso che suona e che non crea»... En altres, per fi, la mateixa música del vers ja és la paraula; com

en la font, que el mateix doll és aigua i cant frescor i fluidesa. Aquest és per ventura el líric més pur, el *mèlic*. Així el llibre *Noves Cançons*: el mateix poeta s'ho ve a dir:

«i jo que el vers sonor componc, sense fatiga»

* *

Fluidesa i música, no la d'una font salvatge, sinó més aviat la d'un parc de boixos saviament retallats. Un perlejar de tresets lleument sostingut per unes baixes molt espaiades, d'interval molt breu.

* *

Al marge d'aquest llibre caldría fer l'elogi, potser més ben dit fóra la «rehabilitació», de la *mediocritat*. Recordem Horaci, ell mateix el *mediocre* perfecte: «Rectius vives...» Torcem una mica: «Rectius scribes...» No sempre la mar alta, però tampoc la covarda riba; pensem en l'adjectiu que Horaci dona a «mediocritas», ell que a cada adjectiu que posa ens dona l'estremiment de pensar que és l'*úmic* que hi havia: «aurea». Això, *mediocritat* és *or*: lluror i drinc d'or, també la popularitat—relativa—de l'or.

* *

La «aurea mediocritas» és el diapassó partint del qual trobaríem el «geni».

* *

El poeta de *Noves Cançons* ha navegat per la mar alta; però també ha reposat a la platja, i fins hi ha estès la roba xopa... Tot això devia ser abans de cantar aquests versos; ara ells són «le dit» d'un notxer «qui se souvient»: que de dia frueix, llaminerament, de moltes coses belles; però de nit li tornen les angoixes del navegar en els somnis.

* *

Angoixes recordades que aixequen de tant en tant la testa, coronada de serpents i fadadora: temes a mitant dir, perquè el tema príncep interromp—amb quina polidesa curial!—i s'imposa amb una rialla, ell que vol ser tan alegre.

* *

Vol ser alegre. *Noves Cançons* són una ascensió cap a l'alegria: no són alegria encara.

* *

Notxer de *Noves Cançons*, has estat molt cantador! Mes perquè neixies vora la mar, has navegat «per curiositat» de la mar; has estat dins la tempesta, però aleshores no havies de cantar; així ara ets una mica com aquell heroi de Stendhal, que es va quedar perplex de si allò era batalla ja. Era el flanc de la batalla, però podies morir-t'hi.

* *

Cantor de *Noves Cançons*: que aquell que pugui empunyi la Musa per la cimera, i la «terrassi», com «le ruffian sa maîtresse»; però els déus no amen gaire de dialogar amb els mortals.

* *

Això sí, el que no perdonen, és d'ésser-ne interrogats.

* *

I menys si es tracta d'una divinitat femenina; recorda-ho tu, cantor enamoradís, que

creus en la «femina» com en alguna jogada enigmàtica que els déus ens juguen eternament als homes i t'hi aturmentes, fins quan hi fas ironia, i qui sab si no et somriuria i tot de seguir un curs de feminologia en algún centre d'Alts Estudis.

Aquesta nota entre parèntesis.

* *

Altra cosa és d'interrogar el Déu nostre, tot esperit, al qual cada dia ens adrecem dient-li «Pare nostre». Això sí, tota interrogació sigui un prec, així com tu fas, cantor de les «Oracions». Altrament, interrogar sense pregar se'n diu superbia; ja no parlem de *resoldre*.

* *

«I és la teva honor més clara
l'ésser sola en el roser.»

No, el ser rei al borni no li dona l'ull que li manca; més aviat, entre àguiles, ser la d'ulls més aquilins. I entre roses belles, ser la rosa més bella.

* *

O ser estrella entre les estrelles de diversa resplendor, totes dalt del cel. Talment, poeta de *Noves Cançons*, ha estat el teu aprenentatge feliç, i la teva ambició reeixida, ser estrella dins la Plèiade, potser millor dintre una neoplèiade.

* *

I talment el llibre *Noves Cançons* el ser clar entre aquests clars llibres que ací i allí de la nostra terra apareixen, anuncis de serenitat després de la lluita, com aquells infants que van sortint de sota els porxos, la pluja passada, que posa davant la nostra tendresa el poeta Carles Soldevila. Uns llibres tan «auriament mediocres», que en diríem: «el nostre vers, la nostra llengua han triomfat»; ho diríem de pressa, per no mentir així: «el nostre vers, la nostra llengua no han conegut tempesta».

Aquests llibres són un document parlamentari, només que *allí* poguessin comprendre...

CARLES RIBA

POEMAS INMEDIATOS, JOAQUÍN MONTANER.—Altés Impr., Barcelona.

En Montaner, és nostre i no és nostre. És un cas d'hibridisme espiritual Ell, d'ascendència castellana, d'educació castellana, ben abrivat amb la nodrícia dels clàssics castellans, amb un *no sé què* castellà que no encaixa del tot amb les nostres ànimes, és però un barceloní; i als istius se li encomana al cor la calç purís-

sima de les cases marineres, i aquell airet que passa dins les veles de la tartana camí de Festa Major, a Alella a Tiana o a Badalona.

I encara que el castellà i el català son dues coses que no lliguen, En Montaner fa una mena de miracle; i en motlles elegants on encara hi té encastat una pila d'or del siscent,

ens són belles figures, en les quals sempre admirem més la gracia de la forma, la finor d'un ventre o la ferma estructura d'unes espatlles, que el gest dramàtic dels rostres o la intenció dels moviments, encara que aquestes figures s'uneixin en grups neguitosos com el Laocoon o el càstig de Circe.

L'obra d'En Montaner és d'una prodigiosa fecunditat, està en la flor de la joventut com qui diu i ja ens ha donat cinc llibres de poesia i dos drames poètics, i Déu sab les belles coses que té encara en preparació. Aquest últim llibre *Poemas immediatos*, es compona de tres parts, la primera *Poemas menores* fou escrita en una col·laboració diària que ell titulà: «Horario poético», *fué compuesto con alguna prisa: no mucho cuidado* segons confessió pròpia: Lo de la *prisa* és segur, el seu verb abundantíssim fa sortir versos de les pedres. i encara que ell digui *no mucho cuidado* a mí em sembla que aquests *poemas menores* són una delícia de cosa ben feta i acabada: Són gloses sobre temes immortals, dedicatives a amics, elogis de generositat, repòs sentimental a estones, himnes de perfecta estructura clàssica, ardis equilibris de forma, versos dòcils, adjectius precisos, lluminoses imatges, evocació de coses noves i velles i un dò d'assimilació extraordinari; el cor d'En Montaner és un hostel on tenen taula parada tots els mestres tan si es diuen Carducci, com Maragall, com Rubén Darío.

La segona part d'aquest llibre titulada: «Las Heroicas» és la que jo m'estimo més, perquè hi trobo moltes coses vives i una passió que no sempre vibra en els versos d'En Montaner; copio aquest fragment de la oda al Rey de Bèlgica

«Porque tu paz de siempre era el tranquilo
de un condor fugitivo [vuelo
que paseaba por la santidad del cielo
una rama de olivo.

Y en tu casa la gente veía más que el oro
y los brillantes de la corona real,
la bondad, el silencio y el limpiado decoro
de una vivienda menestral.»

En la *Muerte de Warneford*, En Montaner assoleix la noble simplicitat clàssica, jo la trobo completament catalana, com catalana és la poesia *El Inválido*, la més bella de totes per mi. En *Fragmento del Rey Pedro* em recorda que la ombra de Pascoli ha vingut per dir-nos un altre dels seus *Poemi Conviviali*.

«Y detrás, a distancia, la carreta
grande y crujiente del Rey Pedro. Doce
bueyes, aparejados, despaciosos
en el andar, tiraban de ella; doce
bueyes enormes con los cuernos largos,
rubios de pelo, las pestañas negras,
pupila todo el ojo, azul el belfo.

Y el viejo Rey, encima de unos sacos,
mirando al campo y las montañas altas
y los árboles muertos del invierno;»

En la tercera part del llibre *Diálogo* és allí

no me sembla trobar directament l'ànima d'En Montaner, on aquest dò d'assimilació, és fós per la profunda harmonia que li surt de dins l'esperit, aquest *Diálogo* és per mi una de les més belles poesies que ha produït el moderníssim renaixement castellà, i potser m'agrada tant perquè la sento molt a vora meu, perquè el tema etern del Cant espiritual d'En Maragall, és aquí glosat d'una manera nova, i nobilíssima

«Ven que en el alma siento frío,
y tengo miedo de morir.
Llega a mi viejo caserío
y estate quieto al lado mío
hasta el momento de partir.

Creo en la tierra que he pisado
y en los caminos que seguí;
por el cansancio que me han dado,
porque sobre ellos he llorado
y porque en ellos me reí.

Campos de verde, gloria mía,
mi cielo y mi mar cantador.
Sólo por vos me quedaría.
¡Cómo del sol me acordaría
si allá no hubiera sol, Señor!

Poemas immediatos és un llibre noble, que duu un cert neguit de coses conegudes, Rubén Darío sempre davant de tota influència, i aquesta influència es comprèn i l'autor la explica en certa manera en el pròleg, En Montaner és un gran enamorat del mestre de Nicaragua, i quan la facilitat és tan prodigiosa, quan la assimilació és tan irritable en un temperament poètic com el d'En Montaner, quan se té un esperit obert a tots els corrents del món, no és estrany que fereixi massa l'orella, el sò d'una tan admirable viola com és la del poeta de la *Cartuja*.

Jo no sabria cloure aquestes petites notes al marge d'una lectura, fetes sense cap transcendència crítica, sense dir alguna cosa de l'amic que tan bell amor ha mostrat per la poesia de Catalunya. En Montaner, donada la doble formació de la seva ànima, és l'únic traductor de les nostres coses. Ell és el qui ha fet una admirable versió de la *Nausica*, i de moltes poesies d'En Maragall; ha dit d'una manera *tota catalana*, en castellà perfecte, la magna confessió de Serrallonga, i la gloriosa tragedia del Comte Arnau.

Ell, en periòdics d'aquí i de fóra, ha fet l'elogi de tot el nostre, i en la Revista «España» està fent una revisió de les nostres valors poètiques, —immerescuda pel que a mi em toca—; tota la seva tasca periodística ha sigut elogiar i ponderar l'ànima catalana, sempre amb amor i sempre amb desinterès. Per això en aquesta «Revista» on recollim tots els batecs espirituals de Catalunya, m'és gratíssim l'escriure el nom d'aquest amic i hoste de tota la vida.

JOSEP MARÍA DE SAGARRA

DE RE LITERARIA

De retorn d'un llarc sojorn a França, no fa pas gaires mesos, tinguí el plaer de visitar a un il·lustre escriptor amb el qual me uneix una ja antiga amistat, que ambdós hem refermat en l'absència amb l'adreça de llibres i de lletres.

Naturalment, el nostre col·loqui fou un teixit d'impressions de viatge, de records de lectures i de opinions literaries. I a l'atzar de la conversa recordo haver dit al mestre:

—Vós us planyeu, i amb raó, de que la producció literaria minva cada dia a Catalunya. Minva, és cert, la producció de literatura pura, d'obres d'imaginació. Mes no minva pas cregueu-ho, la producció intel·lectual en català. Del que jo vull planye'm és d'una altra pobresa que observo en les nostres lletres. I és la d'obres autobiogràfiques.

Com si jo fes aquest plany per a rebre'n de continent un desmentit, el meu il·lustre amic somrigué amablement.

—Teniu tota la raó. La literatura catalana és pobre d'obres biogràfiques. Els nostres homes no tenen afició a escriure memories. Jo no sé pas què els detura. Potser troben que els temps i les gents no són prou interessants. Jo pens tot el contrari. I per a provar-ho us diré que amb perill de pecar d'immodestia, ara, a les meves velleses, quan ja la imaginació se m'ha esllanguit, i quan ja sols visc de records, estic escrivint, no pas les meves memories ni la meva biografia, però si una cosa que s'hi apropa: la historia dels meus llibres.

Mon vell amic me delectà amb la lectura de dos capítols d'aquesta historia. En un d'aquests capítols hi desfilen tota una generació ja desapareguda: Víctor Balaguer, Marià Aguiló, Frederic Soler i tants d'altres. L'altre capítol parla de gents més properes al noucents. No els nomenem perquè casi tots són vius. Era plaent de imaginar-se'ls uns i altres omplint, «fent» la nostra historia literaria, explicant, per dir-ho així, l'esperit dels temps, il·lustrant llurs propies obres, mostrant-nos la trascendencia del circol aparentment mesquí en què es movien. Potser alguns dels personatges a que mon amic al·ludía adquiriren proporcions que realment no tingueren, però del conjunt en sortia una bella visió i justa de l'època i tot plegat explicava o ajudava a explicar l'evolució que s'ha produït en el nostre món intel·lectual.

* * *

Es ben cert que el periodisme, que a tants alts esperits absorbeix, substitueix en certa manera l'obra individual de l'autobiografia, donant lloc al comentari polític, crític o mundà. Mes és també cert que el periodisme limita aquest comentari quan no el falsifica. Malgrat del periodisme, la literatura autobiogràfica continua tenint la seva raó d'ésser. Repassem un xic les obres cabdals de totes les literatures. Moltes són les essencialment biogràfiques. Molt sovint, són aquestes les més interessants i sobre tot les que tenen més valor étic.

Manquen al nostre renaixement literari—no d'una manera absoluta, certament—obres biogràfiques que l'expliquin i l'il·lustrin, i que al explicar-lo penetrin l'esperit del temps fent-ne ressortir totes les angoixes morals i socials i àdhuc tots els entusiasmes i tota la fe. La labor biogràfica, al·tremet, és sempre labor de crítica. Per a estudiar les obres dels grans autors els erudits consulten sempre, quan poden, les memories i la correspondència d'aquests autors o del seus contemporanis. I puen en aquests documents, no sols els crítics literaris i els biografiadors, sinó els filòsofs, els historiadors, fins els polítics que volen copçar l'ànima dels temps passats.

Els dies en què vivim, els homes que tractem, les converses que tenim, els llibres que ens cauen a les mans no són tan anodins com la gent es pensa. L'il·lustre escriptor que me llegí dos capítols de la historia dels seus llibres no creu, certament, fer una obra mestra, ell que n'ha escrita més d'una. Mes qui li diu que en el dia de demà, aquestes memories que ara tan planerament està escrivint i que no cal que es publiquin fins després de la seva mort, no seràn, potser, el millor que ell hagi escrit, i no millor literariament, sinó per la valor històrica i documental que aportaran a les nostres lletres?

Encoratgem els nostres escriptors a escriure memories i a redactar diaris. Servem curosament les lletres que els homes de valer escriuen sense pretensió literaria. Recollim tot l'anecdòtic que esclata al nostre entorn. D'aqueixa anècdota en pot sortir una Norma. I si per atzar l'anècdota ens sortís una faula, tant se valdrà: potser aquesta faula tindrà més valor, per sa beutat mateixa, que tota la nostra obra d'imaginació.

ALFONS MASERAS.

DIETARI ESPIRITUAL

LA SETMANA MUNICIPAL

El problema català, des del nostre punt de vista de catalans, no és altre que refer un poble.

I pot-ser diríem més bé: El crear-lo de bell nou. Car l'abstenció, segles i més segles, el no intervenir com a catalans en la cosa pública, no sol ens ha atrofiat determinades condicions de govern i direcció, cosa que per desgracia veiem bé massa, sinó que ço que és més dolorós coincidint amb la naixença de veritables disciplines científiques, ha fet que Catalunya restés fòra del concert del món no apareixent en ella res que respongués a la nova manera d'ésser que s'imposava.

Això fa que, entrant de ferm en un període constructiu, s'hagi d'anar a refer lo nostre i a crear tot quant manqui de ço que constitueix un poble, en tota sa complexitat, amb tots els elements i totes les tonabilitats que als pobles moderns calen.

Aquesta necessitat, ha vingut a donar relleu i actualitat a coses que, per raó del caràcter fortament literari dels inicis de nostra renaixença, no s'hi pensava, i lo que és més, potser i tot se creien antitètiques amb l'idealitat de Catalunya.

I d'ells potser el més interessant i sempre lo més útil és tot el referent al règim local en son triple aspecte d'enfortiment, disciplina científica i burocracia.

Catalunya, per a ésser, necessita un còs ferm i sà. I una organització social, per rica que sigui, no ho serà si no ho són sos orgues d'actuació política.

L'enfortiment, doncs, d'aquests és cosa de vida o mort, i més perquè l'arma més formidable del centralisme precisament és l'empobrir la vida local. El dominar organismes dèbils no representa cap mena de dificultat, al revés, la conseqüència natural de la debilitat és el cercar i necessitar la dominació; i en canvi, l'organisme fort i poderós, encara que vulgui, no pot sotmetre's.

Però aquest enfortiment no és ni serà mai cosa taumatúrgica. Es obra de treball i d'estudi i sobre tot és obra de tecnificació, de comptar amb l'instrument capaç de fer-ho.

Amb aquest fi de crear el tècnic i fomentar aquests estudis va ésser creada la Escola de Funcionaris d'administració local.

Obra d'aquesta Escola és la nova institució que cada dia s'arrela més de les *setmanes municipals*, aplegar tots els elements que a Catalunya senten i viuen els problemes de la vida local; enfortir la seva actuació científica, cercar solucions de conjunt per al seus problemes i sobre tot, crear una unitat de pensament i d'acció catalana que permeti que a tot arreu arribin els fruits de l'investigació científica, privant l'anquilosament rutinari i l'imperi de la conveniència i del particularisme que són les plagues més esfereïdores en la actuació del Ajuntament.

L'èxit de la primera, celebrada en Juliol del any passat, ha sigut sobrepujat de molt per la que va celebrar-se dels dies 3 al 8 de Juliol. Més de 700 ajuntaments hi han enviat sa representació. Els treballs de major concreció tècnica cada vegada han marcat ja solucions més i més concretes, fugint del tipus verbalista de la conferència-cantúria, clàssica de les terres espanyoles.

I el més curiós és que fins de terres castellanques s'han aplegat elements desitjosos de sumar-se a una actuació tan catalana de soca arrel com és aquesta.

Perxò, en l'esclat de les festes i en mig de l'alegria que vessava arreu, se sentia, amb la esgarrifança de les coses corprenedores que allò ja no era solament la reinaxença, la reconstrucció de la nostra Catalunya que sab moure's i sab treballar quan i com calgui, sinó la d'una Catalunya forta, ferma i gran, que escampava amb esclat d'imperi ses orientacions sanes i salvadores per damunt la estesa esmaperduda de les terres ibèriques.

Mutua General de Segurs

Societat d'accidents del treball

CONCELL ADMINISTRATIU:

President: Trinitat Rius i Torres.—Vis-President: Josep Masana Tarrés.—
Secretari: Pere Calvet Pintó.—Vocals: Tomàs Recolons Lladó; Jaume Brutau
Manent; Joàn Torres Vilanova; Lluís Guarro Casas; Romà Regordosa
Soldevila: Caietà Marfà Clivillés

Agent en Sabadell **FELIU CAROL**

Balaguer, 152 ☎ ☎ Telefon 293

LES ARTS GRAFIQUES

JOAN COMAS

Impremta i Litografia

Fàbrica de Mostraris, Plaques, Cromo i Relleu

Maquinaria especial per a la impressió de tricromies i relleus

Expedicions a províncies i ultramar

Rambla, 81 i Lacy del 1 al 37

SABADELL

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

A PUNT DE SORTIR:

CANÇONS i ELEGIES

DE CLEMENTINA ARDERIU

L'edició de les obres és pulcra i econòmica. Hi han en premsa i preparació obres de Miquel Poal, Manuel de Montoliu, Joaquim Folch i Torres, Martí Casanovas, Josep Lleonart, Alexandre Plana, Joaquim Folguera, Josep M.ª de Sagarra, J. Farràn i Mayoral, Eugeni d'Ors, Carles Riba, Josep Carner, Josep M. López Picó, Miquel Ferrà i altres.

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS :: EXPOSICIONS
LLIBRERÍA D'ART :: CAVES
DE VINS : ART MODERN